

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-39>

УДК 338.24

ШАНДОВА Наталія

Херсонський національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-6278-1143>e-mail: shandova.nataliya@kntu.edu.ua

МЄШКОВА-КРАВЧЕНКО Наталія

Херсонський національний технічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-5296-8687>e-mail: mieshkova.nataliia@kntu.edu.ua

СТЕМКОВСЬКИЙ Владислав

Херсонський національний технічний університет

<https://orcid.org/0009-0008-7427-2400>e-mail: stemkovskiy.vladyslav@kntu.edu.ua

МОДЕЛІ ІНТЕГРАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті досліджено теоретико-методологічні та прикладні аспекти інтеграції соціального інвестування у забезпечення економічної безпеки України в умовах ринкової нестабільності. Актуальність теми зумовлена тим, що сучасні виклики – воєнні дії, глобальна економічна турбулентність, посилення соціальних ризиків – вимагають пошуку нових механізмів підвищення стійкості економічної системи, і соціальне інвестування набуває в цьому контексті особливого значення. У роботі узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід, здійснено систематизацію типів моделей соціального інвестування, зокрема корпоративно-орієнтованих, *blended value*/імпакт-орієнтованих, інституційно-регуляторних, державно-приватних та громадськоцентричних. Проаналізовано їхні сильні та слабкі сторони, а також визначено потенціал застосування у вітчизняних реаліях.

Методологічною базою дослідження виступили системний, порівняльний та структурно-функціональний підходи, які дозволили не лише окреслити особливості існуючих моделей, а й виявити можливості їхньої інтеграції у систему економічної безпеки. У результаті розроблено авторську «адаптаційно-безпекову модель», яка поєднує інституційний, корпоративний, громадський та міжнародний блоки, визначає функції кожного з акторів соціального інвестування та співвідносить їх із критеріями ефективності – адаптивністю, ресурсною результативністю, інноваційністю, соціальною результативністю й комплексним безпековим ефектом.

Запропонована модель дозволяє розглядати соціальне інвестування не як додатковий елемент соціально-економічної політики, а як стратегічний інструмент формування стійкості економічної безпеки держави. Її практична цінність полягає у здатності підвищувати адаптивність національної економіки до кризових ризиків, сприяти зниженню вразливості та забезпечувати умови для сталого відновлення України у післявоєнний період.

Ключові слова: соціальне інвестування; економічна безпека; ринкова нестабільність; адаптаційно-безпекова модель; сталий розвиток; імпакт-інвестування; ESG; державно-приватне партнерство; соціальне підприємництво.

SHANDOVA Nataliia, MIESHKOVA-KRAVCHENKO Nataliia, STEMKOVSKYY Vladyslav

Kherson National Technical University

MODELS OF SOCIAL INVESTMENT INTEGRATION INTO ENSURING ECONOMIC SECURITY UNDER MARKET INSTABILITY

The article explores the theoretical, methodological, and applied aspects of social investment integration into ensuring economic security in Ukraine under conditions of market instability. The relevance of this research is driven by the unprecedented challenges caused by the war, global economic turbulence, and growing social risks, which require the search for new mechanisms to enhance the resilience of the economic system. In this context, social investment acquires strategic importance as a tool capable of simultaneously addressing economic, social, and security objectives.

The study generalizes international and domestic experience and systematizes the main types of social investment models, including corporate-oriented, *blended value*/impact-oriented, institutional-regulatory, public-private partnership, and community-centered models. Their strengths and weaknesses are analysed, along with the potential for adaptation and application in the Ukrainian context.

Methodologically, the research relies on systemic, comparative, and structural-functional approaches, which made it possible not only to identify the features of existing models but also to determine the possibilities of their integration into the economic security system. Based on this synthesis, the author developed an "adaptive-security model," which integrates institutional, corporate, community, and international components. The model defines the functions of each group of actors in social investment and correlates them with evaluation criteria such as adaptability, resource efficiency, innovativeness, social effectiveness, and comprehensive security impact. The proposed model highlights that social investment should not be perceived merely as an auxiliary tool of social policy but as a strategic mechanism for strengthening economic security. Its practical value lies in enhancing the adaptability of Ukraine's economy to crisis risks, reducing its vulnerability, and creating the foundations for sustainable post-war recovery and integration into the European space of sustainable finance.

Keywords: social investment; economic security; market instability; adaptive-security model; sustainable development; impact investing; ESG; public-private partnership; social entrepreneurship.

Стаття надійшла до редакції / Received 22.08.2025

Прийнята до друку / Accepted 20.09.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні трансформації української економіки відбуваються в умовах багаторівневої нестабільності, спричиненої війною, глобальними кризами, фінансовими дисбалансами та соціальними викликами. Це зумовлює необхідність пошуку нових інструментів забезпечення економічної безпеки, здатних не лише мінімізувати ризики, а й формувати стійкість економічної системи у довгостроковій перспективі. Одним із таких інструментів дедалі більшого значення набуває соціальне інвестування, що поєднує економічну доцільність із соціальною та безпековою результативністю.

Попри зростання уваги до соціального інвестування на глобальному рівні, в українських умовах воно ще не посідає належного місця у стратегіях зміцнення економічної безпеки. Це пояснюється низкою причин, зокрема, фрагментарністю державної політики у сфері сталого розвитку, недостатнім залученням приватного бізнесу до соціальних інвестицій, слабкістю фінансових ринків, а також відсутністю інституційних механізмів, що забезпечували б системну інтеграцію соціальних інвестицій у процеси відновлення й модернізації економіки. У результаті соціальне інвестування часто розглядається як додатковий чи допоміжний ресурс, а не як стратегічний інструмент підвищення стійкості економічної безпеки.

Ключова проблема полягає у відсутності чіткої типології та концептуальних моделей, які б окреслювали можливості інтеграції соціального інвестування у систему економічної безпеки з урахуванням національної специфіки та ринкової нестабільності. Саме розробка та обґрунтування таких моделей є необхідною передумовою для ефективної реалізації соціальних інвестицій, адже вони дозволяють визначити оптимальні форми взаємодії держави, бізнесу та громад, оцінити їхні потенційні ефекти та встановити умови успішності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика соціального інвестування та його інтеграції в економічну політику активно розробляється у працях зарубіжних і вітчизняних науковців. Значний внесок у цей напрям здійснили М. Porter & М. Kramer [1], які через концепцію creating shared value показали, як корпоративні стратегії можуть створювати економічну цінність і сприяти розв'язанню суспільних проблем. Подальший розвиток цієї ідеї відбувся у працях J. Emerson [2] та представників школи blended value і social finance [3], які обґрунтували поєднання фінансової та соціально-екологічної віддачі як єдиного «змішаного» результату інвестицій, а також запропонували інструментарій соціальних фінансів.

На рівні міжнародної політики ключовим орієнтиром є звіт OECD Social Impact Investment 2019 [4], у якому систематизовано структуру ринку соціальних інвестицій, його учасників та механізми, а також визначено його роль у досягненні Цілей сталого розвитку. Вагоме значення мають і регуляторні документи Європейського Союзу [5], [6], які формують єдину систему класифікації, сприяють прозорості ринку та спрямовують інвестиції у сфери, що забезпечують довгострокову стійкість. У науковому дискурсі актуальними є дослідження, присвячені вимірюванню ефективності соціальних інвестицій, серед яких поширеним інструментом визнано SROI (Social Return on Investment) [7], що поєднує фінансові та соціальні результати інвестиційної діяльності, хоча й потребує подальшої стандартизації та уніфікації методик.

Питання економічної безпеки розглядаються як у міжнародних, так і в національних дослідженнях. Увага науковців здебільшого зосереджена на категоріально-правовому вимірі безпеки, інституційних ризиках та забезпеченні стійкості економічних систем. Для України важливими орієнтирами є Стратегія економічної безпеки до 2025 року [8], аналітичні огляди OECD [9] та праці науковців [10], що висвітлюють вплив війни на економічну систему.

Аспекти соціального інвестування та його зв'язку з економічною безпекою досліджуються порівняно обмежено, проте останніми роками спостерігається зростання інтересу до цієї тематики. Так, у працях Є. Вовка, Г. Туролева та К. Левченко [11] соціальне інвестування розглядається як нова філософія розвитку для України, що потребує інституційного закріплення. У дослідженнях А. Воронцової, Ю. Сльнікової та А. Рудиченко [12] запропоновано структурно-функціональний підхід до ідентифікації відповідального інвестування, який окреслює його місце у фінансовій системі. Подібні напрацювання представлено й у роботі Ю. Сльнікової, О. Пластуна та І. Макаренка [13], де обґрунтовується сутність і типологія відповідального інвестування як механізму державної інвестиційної політики.

Сучасні дослідження також акцентують на розвитку імпакт-інвестування та соціальних інновацій. Зокрема, Б. Юхнов, І. Островський та В. Чухрай [14] аналізують механізми оцінювання соціальних інновацій у системі імпакт-інвестування, підкреслюючи їхній потенціал у трансформації економічних процесів. В роботі Н. Шандової та В. Стемковського [15] безпосередньо розглядається потенціал соціального інвестування у зміцненні економічної безпеки в кризових умовах.

У сфері безпекових досліджень важливе місце належить аналітичним доповідям Національного інституту стратегічних досліджень [16], [17], які зосереджуються на викликах довготривалої війни та перспективах післявоєнного відновлення. Ці напрацювання створюють підґрунтя для розгляду соціального інвестування як складової економічної безпеки держави.

Водночас більшість праць залишаються фрагментарними, зокрема, соціальне інвестування розглядається переважно як елемент соціальної політики чи підприємництва, а економічна безпека – як макроекономічна категорія, не пов'язана безпосередньо з інвестиційними механізмами.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Відсутність системних моделей, що окреслюють механізми інтеграції соціальних інвестицій у забезпечення стійкості економічної безпеки України потребує розробки узагальненої типології таких моделей, які б відображали можливі форми взаємодії держави, бізнесу та громад у нестабільних умовах ринку. Також потребують уточнення критерії оцінки ефективності соціального інвестування з позицій його безпекового потенціалу та визначення умов, за яких ці моделі можуть бути найбільш результативними в українських реаліях з урахуванням європейського регуляторного середовища сталих фінансів і завдань повоєнного відновлення.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування та розробка моделей інтеграції соціального інвестування у систему забезпечення економічної безпеки в умовах ринкової нестабільності, визначення їхньої структури, критеріїв оцінювання та можливостей практичного застосування в українських реаліях.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Соціальне інвестування є багатогранною категорією, що сформувалася на перетині економіки, соціології та фінансів. З позицій сучасної економічної науки соціальне інвестування розглядається у кількох методологічних площинах. По-перше, як інституційний механізм перерозподілу фінансових ресурсів на користь суспільно значущих цілей, що зменшує соціальну напругу та формує довіру до економічних інститутів [18]. По-друге, як стратегічний ресурс економічного розвитку, здатний підвищувати конкурентоспроможність бізнесу завдяки синергії економічної та соціальної віддачі, що концептуалізується у підході *blended value* [2]. По-третє, як адаптивний інструмент управління ризиками, адже він знижує уразливість економіки до кризових потрясінь, сприяючи формуванню соціального капіталу та стійких мереж взаємодії між державою, бізнесом і громадами [19].

У концептуальному полі економічної безпеки соціальне інвестування розглядається як чинник, що зміцнює її окремі складові:

- на фінансовому рівні воно диверсифікує джерела ресурсів, залучаючи приватний капітал до вирішення соціальних завдань [20];
- на соціальному рівні – зменшує нерівність, підтримує зайнятість і сприяє розвитку людського капіталу, що підвищує стійкість економічних систем [21];
- на інституційному рівні соціальні інвестиції стимулюють формування прозорих правил гри, розвиток партнерств і підвищення довіри до ринку [5];
- на інноваційному рівні вони сприяють поширенню нових бізнес-моделей та технологій, що поєднують прибутковість із соціальною місією [1].

Таким чином, соціальне інвестування слід розглядати як інтегративний інструмент, що поєднує економічні, соціальні та безпекові цілі. Його зв'язок з економічною безпекою проявляється через здатність забезпечувати адаптивність і стійкість економічних систем у нестабільних умовах, підвищуючи їхню спроможність протидіяти ризикам і підтримувати довгостроковий розвиток. Саме ця багатофункціональність і визначає актуальність розробки моделей інтеграції соціального інвестування у систему економічної безпеки.

У науковій літературі та практиці господарювання можна виокремити кілька підходів до моделювання інтеграції соціальних інвестицій у соціально-економічні процеси.

Найбільш поширеним є корпоративно-орієнтований підхід, що базується на ідеї створення спільної цінності (*Creating Shared Value*) [1]. У межах цього підходу соціальні інвестиції розглядаються як складова корпоративної стратегії, що дозволяє поєднати комерційні інтереси компаній з вирішенням суспільно значущих проблем. Моделі такого типу активно впроваджуються у транснаціональних корпораціях через програми ESG та імпакт-інвестування.

Другий напрям пов'язаний з концепцією «змішаної цінності» [2], яка обґрунтовує єдність фінансових та соціально-екологічних результатів як інтегрованого індикатора ефективності інвестицій. Цей підхід започаткував розвиток моделей, орієнтованих на соціальне підприємництво, фонди імпакт-інвестицій та нові інституційні механізми залучення капіталу для суспільних потреб.

Значний внесок у формування моделей здійснили також міжнародні організації. У звіті OECD [9] було систематизовано типи соціальних інвестицій, їхніх акторів та механізми інтеграції в соціально-економічні процеси. Акцент зроблено на тому, що соціальне інвестування має стати складовою політики сталого розвитку.

Практичний вимір інтеграції соціальних інвестицій у соціально-економічні процеси відображено у регуляторних моделях Європейського Союзу. Зокрема, таксономія сталих видів діяльності *Regulation* -

2020/852 [5] та Регламент про розкриття інформації щодо сталого фінансування (SFDR) [6], формують інституційну основу, що спрямовує потоки інвестицій у напрями, важливі для суспільства та довкілля. Ці документи виступають прототипами для національних політик інтеграції соціального інвестування у фінансову систему.

У країнах з розвиненими ринками капіталу поширені також моделі державно-приватного партнерства (PPP), у межах яких держава створює стимули для приватних соціальних інвестицій через податкові пільги, гарантії чи співфінансування. Наприклад, практика social impact bonds у Великій Британії та США, де інвестори фінансують соціальні проекти, а держава компенсує витрати лише за умови досягнення визначених результатів.

Для України соціальне інвестування поки що перебуває на етапі становлення. Наявні моделі обмежуються окремими прикладами корпоративної соціальної відповідальності, діяльністю міжнародних донорських організацій та локальними ініціативами соціального підприємництва. Це свідчить про потребу у створенні власної системної типології моделей, здатних забезпечити ефективну інтеграцію соціальних інвестицій у національні соціально-економічні процеси та підвищити рівень економічної безпеки.

Таким чином, узагальнення існуючих напрацювань дає змогу виокремити три ключові напрями розвитку моделей інтеграції соціальних інвестицій: корпоративний (ESG, CSV), інституційний (регуляторні рамки, таксономії, PPP) та суспільно-орієнтований (соціальне підприємництво, локальні ініціативи). Водночас бракує комплексних моделей, які б поєднували ці підходи та враховували умови економічної нестабільності, що є особливо важливим для України. Типи моделей інтеграції соціальних інвестицій у соціально-економічні процеси представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Типи моделей інтеграції соціальних інвестицій у соціально-економічні процеси

Тип моделі	Ключова ідея	Приклади реалізації	Потенційне значення для України
Корпоративно-орієнтована (CSV, ESG)	Соціальні інвестиції як частина бізнес-стратегії, що поєднує прибутковість і суспільну користь	ESG-стратегії транснаціональних корпорацій; концепція Creating Shared Value [1]	Поширення ESG-підходів серед українських компаній; підвищення їхньої інвестиційної привабливості
Blended value / імпаکت-інвестування	Єдність фінансової, соціальної та екологічної віддачі як інтегрований результат	Фонди імпаکت-інвестицій; соціальне підприємництво [2]	Розвиток соціального підприємництва та локальних інвестиційних фондів
Інституційно-регуляторна модель (ЄС, ОЕСР)	Формування нормативних рамок та стимулів для соціального інвестування	Таксономія ЄС (Regulation (EU) 2020/852) [5], SFDR [6], звіт ОЕСР (2019) [4]	Адаптація європейських стандартів у фінансову систему України; розвиток національної політики сталих фінансів
Державно-приватне партнерство (PPP)	Співфінансування соціальних проектів державою та бізнесом; компенсація витрат залежно від результатів	Social Impact Bonds у Великій Британії, США	Запуск пілотних проектів соціальних облігацій для охорони здоров'я, освіти, відновлення громад
Громадо-центрична модель	Локальні ініціативи та залучення громадянського суспільства	Краудфандинг-платформи, кооперативні практики, локальні соціальні проекти	Розвиток краудінвестингу для підтримки соціальних підприємств та відбудови територіальних громад

Джерело: узагальнено авторами на основі [1], [2], [4], [5], [6].

Представлена систематизація моделей інтеграції соціальних інвестицій у соціально-економічні процеси свідчить про багатовекторність їх розвитку та застосування. Корпоративні та імпаکت-орієнтовані підходи демонструють потенціал бізнесу у поєднанні комерційних інтересів із суспільною користю, інституційно-регуляторні моделі формують необхідне нормативне середовище для масштабування практик, а державно-приватні партнерства й громадоцентричні ініціативи забезпечують баланс між централізованими та локальними рішеннями. Для України, яка перебуває в умовах ринкової нестабільності та потребує комплексного відновлення, доцільним є не вибір однієї моделі, а формування гібридного підходу, що поєднує елементи різних моделей залежно від цілей, рівня інституційної спроможності та соціально-економічних потреб. Саме така інтеграція створює підґрунтя для підвищення стійкості економічної безпеки та забезпечує можливість масштабування позитивного впливу соціальних інвестицій.

На основі визначення й опису основних типів моделей інтеграції соціального інвестування у соціально-економічні процеси у табл. 2 здійснено їхнє порівняння за ключовими критеріями ефективності (адаптивність, інноваційність, ресурсна ефективність та безпековий ефект), сильними та слабкими сторонами, що дозволило оцінити потенціал кожної моделі у забезпеченні економічної безпеки в умовах ринкової нестабільності (табл.2).

Порівняльний аналіз показав, що жодна з моделей не є універсальною. Громадоцентрична та PPP-моделі забезпечують високу адаптивність і швидке реагування на кризові виклики, проте обмежені в масштабуванні. Корпоративно-орієнтована та інституційно-регуляторна моделі формують основу для

довгострокової стійкості та інтеграції міжнародних стандартів, але потребують стабільного середовища. Модель Blended value/ імпакт-інвестування поєднує соціальний та фінансовий ефект, проте для масштабного розвитку в Україні вимагає інституційної підтримки. Отже, різні моделі інтеграції соціального інвестування мають як сильні сторони, так і обмеження, а їхня ефективність визначається конкретними соціально-економічними умовами. Для України, яка перебуває в умовах затяжної ринкової нестабільності та потребує відновлення, актуальним є пошук не універсальної, а комбінованої стратегії, що дозволяє синтезувати можливості корпоративного сектору, державних інституцій і громадянського суспільства.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика моделей інтеграції соціального інвестування

Критерії/ тип моделі	Корпоративно-орієнтована модель (CSV, ESG)	Модель Blended value / імпакт-інвестування	Інституційно-регуляторна модель (ЄС, ОЕСР)	Державно-приватне партнерство (PPP)	Громадо-центрична модель
Адаптивність	Середня	Середня	Низька	Середня	Висока
Інноваційність	Висока	Висока	Середня	Середня	Середня
Ресурсна ефективність	Висока	Середня	Висока	Висока	Низька
Безпековий ефект	Середній	Високий (на локальному рівні)	Високий	Високий	Високий (на локальному рівні)
Сильні сторони	Підвищує інвестиційну привабливість, інтегрує міжнародні стандарти	Поєднання соціальних та фінансових результатів, підтримка соціального підприємництва	Забезпечує прозорість правил, формує довіру, стимулює довгострокові інвестиції	Мобілізація приватного капіталу, розподіл ризиків, орієнтація на результат	Висока адаптивність, мобілізація соціального капіталу, швидке реагування
Слабкі сторони	Ризики greenwashing, залежність від бізнес-результатів	Обмеженість масштабів, потреба в інституційній підтримці	Складність адаптації в країнах із нерозвиненим ринком капіталу	Складність координації та низький рівень довіри між сторонами	Обмежені фінансові ресурси, низька масштабованість
Умови ефективності	Найкраще працює у розвинених компаніях з виходом на глобальні ринки	Ефективне у громадах із високим соціальним капіталом та МСП-секторі	Працює за умов гармонізації законодавства та стабільної інституційної бази	Найбільш дієве у сферах охорони здоров'я, освіти, відновлення інфраструктури	Найбільш ефективна у кризових ситуаціях та при відбудові територіальних громад

Джерело: побудовано авторами

Авторською пропозицією є розробка «адаптаційно-безпекової моделі інтеграції соціального інвестування». Методологічною основою побудови адаптаційно-безпекової моделі соціального інвестування є поєднання системного, порівняльного та структурно-функціонального підходів. Використання системного підходу дозволило розглядати соціальне інвестування як елемент цілісної архітектури економічної безпеки, що взаємодіє з фінансовою, соціальною, інституційною та інноваційною підсистемами. Порівняльний підхід забезпечив можливість зіставлення різних моделей соціального інвестування (державоцентричних, корпоративних, громадоцентричних, гібридних) за критеріями їхньої результативності та адаптивності. Структурно-функціональний підхід дав змогу визначити ключові функції соціальних інвестицій у зміцненні економічної безпеки та розподілити їх за рівнями впливу.

При розробці моделі було використано систему критеріїв, що характеризують здатність соціального інвестування забезпечувати економічну безпеку:

- адаптивність – здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та кризові виклики;
- ресурсна ефективність – співвідношення вкладених ресурсів і отриманих економіко-соціальних результатів;
- інноваційність – інтеграція нових фінансових інструментів, бізнес-моделей і технологій;
- соціальна результативність – вплив на розвиток людського капіталу, зниження нерівності та посилення соціальної згуртованості;
- безпековий ефект – зменшення вразливості економіки до ризиків, зокрема фінансових, соціальних та інституційних.

Синтез моделі здійснювався у три етапи:

- 1) Визначення ключових акторів соціального інвестування (держава, бізнес, громади, міжнародні організації);
- 2) Зіставлення ролей і функцій цих акторів у різних моделях інтеграції;
- 3) Формування адаптаційно-безпекової моделі як гібридної конструкції, у якій поєднано інституційні, корпоративні та громадські елементи з урахуванням критеріїв ефективності.

Таблиця 3

Авторська «адаптаційно-безпекова модель» інтеграції соціального інвестування			
Актори	Ключові функції у соціальному інвестуванні	Критерії ефективності (оцінювання)	Очікувані ефекти для економічної безпеки
Держава	Нормативно-правове регулювання; Створення стимулів (податкових, фінансових); Гарантування прозорості ринку	Адаптивність інституційної політики	Зменшення регуляторних ризиків, стабілізація фінансового середовища
Бізнес (корпорації, МСП)	Інтеграція ESG/CSV у стратегії; Реалізація імпакт-проектів; Партнерство з громадами	Ресурсна ефективність, інноваційність	Диверсифікація інвестиційних потоків, підвищення конкурентоспроможності
Громади та громадянське суспільство	Ініціювання локальних соціальних проектів; Участь у краудфандингових і кооперативних програмах; Моніторинг і контроль прозорості	Соціальна результативність	Підвищення соціальної згуртованості, розвиток людського капіталу
Міжнародні організації та донори	Фінансування відновлення та реформ; Передача знань, кращих практик; Інституційна підтримка PPP	Інноваційність, адаптивність	Інтеграція у глобальні ринки капіталу, поширення сучасних практик
Гібридна взаємодія (PPP, партнерські екосистеми)	Координація спільних проектів; Узгодження цілей держави, бізнесу й громад; Створення мультиплікативного ефекту	Комплексний безпековий ефект	Зміцнення стійкості економіки, зниження уразливості до кризових ризиків

Джерело: розроблено авторами

Адаптаційно-безпекова модель узагальнює існуючі підходи до соціального інвестування та подає їх у логіці системної інтеграції з механізмами економічної безпеки. Авторський підхід полягає у поєднанні чотирьох рівнів аналізу – акторів, їхніх функцій, критеріїв оцінювання та очікуваних ефектів (табл.3):

- інституційний блок охоплює державні органи та регуляторів, які формують прозорі правила гри, створюють стимули для бізнесу і громад, забезпечують податкові та правові умови для залучення соціальних інвестицій. Саме держава виступає гарантом довгострокової стабільності й відповідності інвестиційних потоків стратегічним пріоритетам економічної безпеки;

- бізнес-блок репрезентує корпоративних інвесторів, які реалізують ESG-стратегії, імплементують концепції створення спільної цінності та інтегрують соціальні інвестиції у власні бізнес-моделі. Його роль полягає у мобілізації приватного капіталу та поширенні інноваційних практик, що поєднують прибутковість із соціальною місією;

- громадський блок включає територіальні громади, соціальні підприємства та громадські організації, які безпосередньо реагують на локальні виклики. Вони виступають носіями соціального капіталу, здатними швидко адаптуватися до нестабільних умов і забезпечувати економічну безпеку на місцевому рівні;

- міжнародний блок представлений донорськими організаціями, фондами й фінансовими інституціями, які підтримують соціально значущі проекти в країнах з нестабільною економікою. Він є важливим джерелом фінансових ресурсів та управлінської експертизи, сприяючи гармонізації українських практик із європейськими та глобальними стандартами.

Запропонована модель функціонує як динамічна система багаторівневої взаємодії, у якій кожен блок виконує власну роль, але результат досягається саме завдяки їхній взаємодії.

Перший етап – ініціація. Держава та міжнародні організації задають рамкові умови визначаючи пріоритетні напрями соціальних інвестицій, встановлюючи нормативні стандарти, надають стимули й ресурси для бізнесу та громад.

Другий етап – мобілізація ресурсів. Бізнес-блок залучає фінансовий капітал, розробляє інноваційні інвестиційні інструменти (ESG-програми, імпакт-інвестування), тоді як громадський блок акумулює соціальний капітал і ініціює локальні проекти.

Третій етап – інтеграція. Відбувається поєднання фінансових, соціальних і організаційних ресурсів через механізми державно-приватного партнерства, грантові програми чи краудінвестинг, що створює синергію між інституційною підтримкою держави, інноваційністю бізнесу та адаптивністю громад, які доповнюють одне одного.

Четвертий етап – реалізація та адаптація. Соціальні інвестиції спрямовуються на конкретні проекти – від локальної відбудови до національних програм. У разі зміни ринкових умов чи виникнення нових ризиків модель забезпечує швидке перерозподілення ресурсів між блоками, що дозволяє зберігати економічну безпеку навіть за умов кризи.

П'ятий етап – оцінка безпекового ефекту. Результати оцінюються не лише за фінансовими та соціальними показниками, а й за їхнім внеском у зниження економічної уразливості, підвищення довіри до інститутів та стійкості економіки.

Наведена структуризація дозволяє не лише описати форми соціального інвестування, а й показати їхню реальну роль у зміцненні фінансової, соціальної та інституційної стійкості держави. При цьому, в даній

моделі соціальне інвестування розглядається не як додатковий інструмент соціальної політики, а як багаторівневий механізм формування адаптаційної спроможності економіки та її захищеності від кризових ризиків.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В результаті проведеного дослідження було встановлено, що соціальне інвестування виступає не лише додатковим механізмом соціально-економічного розвитку, а й стратегічним інструментом зміцнення економічної безпеки в умовах ринкової нестабільності. Аналіз ключових аспектів міжнародних і національних напрацювань показав, що існуючі моделі соціального інвестування (корпоративні, інституційно-регуляторні, громадоцентричні та державно-приватні) мають значний потенціал, проте жодна з них окремо не забезпечує комплексного безпекового ефекту. Використані системний, порівняльний та структурно-функціональний підходи дозволили синтезувати їхні сильні сторони в авторській адаптаційно-безпековій моделі.

Запропонована модель забезпечує інтеграцію ролей держави, бізнесу, громад та міжнародних організацій у межах єдиної системи, де їхні функції співвідносяться з критеріями ефективності – адаптивністю, ресурсною результативністю, інноваційністю, соціальним впливом і комплексним безпековим ефектом, що дозволяє розглядати соціальне інвестування не як допоміжний інструмент, а як багаторівневий механізм формування економічної стійкості та зниження вразливості до кризових ризиків.

Подальша розробка дослідження може бути зосереджена на кількісній перевірці ефективності адаптаційно-безпекової моделі за допомогою економетричних методів і прикладних кейсів, на аналізі інституційних бар'єрів та стимулів до соціального інвестування в Україні, а також на прогнозуванні сценаріїв його розвитку у контексті післявоєнного відновлення та інтеграції у європейський простір сталих фінансів.

Література

1. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating Shared Value: How to reinvent capitalism-and unleash a wave of innovation and growth. *Harvard Business Review*.
2. Emerson, J. (2003). The Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns. *California Management Review*, 45(4), 35–51. <https://doi.org/10.2307/41166187>
3. Community-Wealth.org: Wealth-Building Strategies for America's Communities. <https://staging.community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/report-bonini3.pdf>
4. OECD (2019), Social Impact Investment 2019: *The Impact Imperative for Sustainable Development*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264311299-en>
5. Regulation - 2020/852 - EN - taxonomy regulation - EUR-Lex. (б. д.). EUR-Lex - Access to European Union law – choose your language. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>
6. IFRS - Ten things to know about the first ISSB Standards. (б. д.). IFRS - IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2023/06/ten-things-to-know-about-the-first-issb-standards/>
7. Hamelmann, C., Turatto, F., Then, V., Dyakova, M. (2017). Social return on investment: accounting for value in the context of implementing Health 2020 and the 2030 Agenda for Sustainable Development. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року», *Указ Президента України № 347/2021 (2021) (Україна)*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
9. OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>.
10. Kuchmak, Y., Litovchenko, V., Zarichnyi, R., Uskyi, M., Muzyka, Y., Mylyanyk, Z., Mazur, Y., & Mylianyk, T. (2024). Economic Security of Ukraine and Its Structural Components: Economic and Legal Aspects. *Path of Science*, 10(5), 1008-1012. <https://doi.org/10.22178/pos.104-25>
11. Вовк, Є., Туролів, Г., & Левченко, К. (2024). Соціальне інвестування як нова філософія для України. *Економіка та суспільство*, 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-120>
12. Воронцова, А. С., Сльнікова, Ю. В., & Рудиченко, А. Г. (2021). Структурно-функціональний підхід до ідентифікації відповідального інвестування. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*, 1, 36-42. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-5>
13. Yelnikova, Y., Plastun, A. & Makarenko, I. (2020). Substantiation of the essence and typology of responsible investing as a mechanism of public investment policy. *Modern Economics*, 20(2020), 105-111. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-17).
14. Юхнов, Б., Островський, І., & Чухрай, В. (2022). Соціальні інновації: механізми та методи їхнього оцінювання в системі імпаکت-інвестування. *Адаптивне управління: теорія і практика*, 14(28). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-15)

15. Шандова, Н., & Стемковський, В. (2025). Потенціал соціального інвестування для забезпечення економічної безпеки в кризових умовах. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*, 1(15). <https://doi.org/10.32750/2025-0128>
16. Жаліло, Я. А. (Ред.). (2024). *Економічна безпека України в умовах довготривалої війни*. НІСД. <https://doi.org/10.53679/niss-analytrep.2024.08>
17. Жаліло, Я. А. (Ред.). (2025). *Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності*. НІСД. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>
18. Nicholls, A. (2010) The Legitimacy of Social Entrepreneurship: Reflexive Isomorphism in a Pre-Paradigmatic Field. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 34, 611-633. <http://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00397.x>
19. Mair, J., & Marti, I. (2006). Social Entrepreneurship Research: A Source of Explanation, Prediction, and Delight. *Journal of World Business*, 41, 36-44. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>
20. Harji K., Jackson A. (2012) Accelerating Impact: Achievements, Challenges and What's Next in Building the Impact Investing Industry. *Rockefeller Foundation*. URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.26485.78565>
21. United Nations (2020). *World Social Report 2020 Inequality in a Rapidly Changing World*. World Social Report. UN DESA

References

1. Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating Shared Value: How to reinvent capitalism-and unleash a wave of innovation and growth. *Harvard Business Review*.
2. Emerson, J. (2003). The Blended Value Proposition: Integrating Social and Financial Returns. *California Management Review*, 45(4), 35-51. <https://doi.org/10.2307/41166187>
3. Community-Wealth.org: Wealth-Building Strategies for America's Communities. <https://staging.community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/report-bonini3.pdf>
4. OECD (2019), Social Impact Investment 2019: *The Impact Imperative for Sustainable Development*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264311299-en>
5. Regulation - 2020/852 - EN - taxonomy regulation - EUR-Lex. (6. д.). EUR-Lex - Access to European Union law – choose your language. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>
6. IFRS - Ten things to know about the first ISSB Standards. (6. д.). IFRS - IFRS Foundation. <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2023/06/ten-things-to-know-about-the-first-issb-standards/>
7. Hamelmann, C., Turatto, F., Then, V., Dyakova, M. (2017). Social return on investment: accounting for value in the context of implementing Health 2020 and the 2030 Agenda for Sustainable Development. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku «Pro Stratehiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku», *Ukaz Prezidenta Ukrainy № 347/2021 (2021)* (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>
9. OECD (2025), *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>.
10. Kuchmak, Y., Litovchenko, V., Zarichnyi, R., Uskyi, M., Muzyka, Y., Mylyanyk, Z., Mazur, Y., & Mylianyk, T. (2024). Economic Security of Ukraine and Its Structural Components: Economic and Legal Aspects. *Path of Science*, 10(5), 1008-1012. <https://doi.org/10.22178/pos.104-25>
11. Vovk, Ye., Turoliev, H., & Levchenko, K. (2024). Sotsialne investuvannia yak nova filosofia dlia Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-120>
12. Vorontsova, A. S., Yelnikova, Yu. V., & Rudychenko, A. H. (2021). Strukturno-funktsionalnyi pidkhid do identyfikatsii vidpovidalnoho investuvannia. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, 1, 36-42. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.1-5>
13. Yelnikova, Y., Plastun, A. & Makarenko, I. (2020). Substantiation of the essence and typology of responsible investing as a mechanism of public investment policy. *Modern Economics*, 20(2020), 105-111. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-17).
14. Yukhnov, B., Ostrovskiy, I., & Chukhrai, V. (2022). Sotsialni innovatsii: mekhanizmy ta metody yikhnoho otsiniuvannia v systemi impakt-investuvannia. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka*, 14(28). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-15)
15. Shandova, N., & Stemkovskiy, V. (2025). Potentsial sotsialnoho investuvannia dlia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky v kryzovykh umovakh. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*, 1(15). <https://doi.org/10.32750/2025-0128>
16. Zhalilo, Ya. A. (Red.). (2024). *Економічна безпека України в умовах довготривалої війни*. НІСД. <https://doi.org/10.53679/niss-analytrep.2024.08>
17. Zhalilo, Ya. A. (Red.). (2025). *Економічна безпека України в умовах високих воєнних ризиків та глобальної нестабільності*. НІСД. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2025.03>
18. Nicholls, A. (2010) The Legitimacy of Social Entrepreneurship: Reflexive Isomorphism in a Pre-Paradigmatic Field. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 34, 611-633. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-6520.2010.00397.x>
19. Mair, J., & Marti, I. (2006). Social Entrepreneurship Research: A Source of Explanation, Prediction, and Delight. *Journal of World Business*, 41, 36-44. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>
20. Harji K., Jackson A. (2012) Accelerating Impact: Achievements, Challenges and What's Next in Building the Impact Investing Industry. *Rockefeller Foundation*. URL: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.26485.78565>
21. United Nations (2020). *World Social Report 2020 Inequality in a Rapidly Changing World*. World Social Report. UN DESA